

Gemeente Oudewater

RAADSVOORSTEL

16R.00167

16R.00167

Indiener: College van burgemeester en wethouders

Datum: 26 april 2016

Portefeuillehouder(s): Ad de Regt

Portefeuille(s): Sociaal Domein

Contactpersoon: C. Kraan

Tel.nr.: 06-83338358 **E-mailadres:** Kraan.c@woerden.nl

Onderwerp: Beleidsplan Schuldhulpverlening 2016 - 2020

De raad besluit:

In te stemmen met het beleidsplan schuldhulpverlening 2016 – 2020 'Samen doen!'

Inleiding:

Schuldhulpverlening is een wettelijke taak voor gemeenten. Op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is de gemeente verplicht uiterlijk 1 juli 2016 een beleidsplan vast te stellen.

Schuldenproblematiek Oudewater

Het huishoudboekje op orde hebben. Uitgaven doen die passen binnen het budget. Voor veel mensen is dit logisch. Sommige mensen lukt dat (tijdelijk) niet. In Nederland heeft één op de vijf huishoudens te maken met risicovolle of problematische schulden. Dit aantal groeit. Ook in Oudewater is dit merkbaar. De laatste jaren komen er steeds meer zorgvragen bij Welzijn Oudewater binnen die betrekking hebben op financiën en rondkomen. Schulden en schuldenproblematiek komt in alle lagen van de bevolking voor. Mensen met lage inkomens zijn een belangrijke risicogroep omdat ze weinig spaargeld hebben om financiële tegenslagen op te vangen. Maar ook mensen met hogere inkomens kunnen met schulden te maken hebben. Gebeurtenissen in het leven (*life-events*) als echtscheiding, werkloosheid en ziekte hangen vaak samen met het ontstaan van schulden. Het kan dan lastig zijn om snel het uitgavenpatroon aan te passen aan de nieuwe inkomenssituatie. Mensen die dit overkomt leven in stress. Het beïnvloedt hun vermogen om helder na te kunnen denken over hun financiën, maar ook over andere zaken zoals hun relatie, opvoeden of werk.

Schulden bestaan niet ineens. Het start met een enkele betalingsachterstand. Wanneer betaling uitblijft volgt een aanmaning en incasso. De schuld kan in korte tijd snel oplopen. Het is belangrijk om snel tot actie over te gaan. Helaas zijn schulden een kwetsbaar onderwerp.

Schulden, omgaan met financiën en eventuele tegenslagen, het zijn lastige onderwerpen om te bespreken. Vooral in Oudewater. De gemeenschap is klein, mensen weten snel veel van elkaar en vooral bij dit onderwerp houden mensen het graag bij zichzelf. Uit onderzoek blijkt dat mensen gemiddeld pas na vijf jaar leven met schulden om hulp vragen. Als deze mensen dan eenmaal aankloppen voor hulp zijn de problemen groot, de schulden hoog en het oplossen van de schulden – het regelen van een schuldregeling – kost meer inspanning. In een schuldregeling zitten, betekent drie jaar rondkomen van een minimuminkomen. Dit is zwaar en een situatie die mogelijk voorkomen had kunnen worden als inwoners eerder hun problemen onderkend of gemeld hadden.

Beleid: samen doen!

De komende vier jaar ligt onze focus op het versterken van de lokale samenwerking om problematische schuldenproblematiek bij onze inwoners te voorkomen. Er zijn al tal van initiatieven in de Oudewaterse samenleving om inwoners te ondersteunen bij financiën. Ook zijn er veel organisaties (politie, scholen, kerken, werkgevers, etc.) die een rol willen spelen in het signaleren en adequaat doorverwijzen van inwoners die vragen hebben over financiën. Dit gaan we versterken. We verbinden initiatieven en faciliteren ontmoeting. Alles vanuit de **visie** dat door naar elkaar om te zien inwoners zelf de regie over hun leven kunnen voeren. We streven naar een verschuiving van tweedelijnszorg naar eerste en liefst nuldelijns zorg, waarbij de inwoner zoveel mogelijk zelf de regie voert over het eigen leven en waar inwoners initiatief nemen om zorg te dragen voor elkaar. We bouwen de lokale kracht in de Oudewaterse samenleving uit.

Komende beleidsperiode stellen we ons de volgende **doelen**:

- We leveren via communicatie een bijdrage om het onderwerp 'omgaan met geld' uit de taboesfeer te halen.
- We bereiken meer inwoners in een vroeg stadium.
- We werken lokaal samen bij het voorkomen en aanpakken van schulden: we verwijzen niet door maar halen er hulp bij.
- We versterken de integrale schuldhulpverlening.

In het beleidsplan (bijlage) staat in hoofdstuk 3 beschreven hoe we de doelen gaan bereiken.

De bevoegdheid van de raad komt voort uit de volgende wet- en/of regelgeving:

De gemeenteraad is op grond van artikel 2 van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening bevoegd het beleidsplan Schuldhulpverlening vast te stellen.

Beoogd effect:

Het beoogde effect voor de inwoners is: inwoners hebben of krijgen zelf de regie over hun financiën. Zij zijn zelfredzaam op dit gebied en weten hoe zij financiële problemen kunnen voorkomen. Inwoners die het niet zelf kunnen, weten waar zij hulp kunnen zoeken of krijgen hierbij hulp.

Dit meten wij via onderzoek naar het gebruik van de dienstverlening van het Stadsteam Oudewater op dit gebied en of inwoners zich hierdoor geholpen voelen.

In de jaren 2016 – 2020 investeren we in voorlichting, communicatie en lokale samenwerking zodat we meer inwoners met beginnende schuldenproblematiek bereiken en op weg helpen om zelf en met hun netwerk beginnende schulden op te lossen. Op de langere termijn (over 4 jaar) is het beoogde effect dat er in Oudewater minder inwoners met problematische schulden zijn. Wij gaan dit meten door de komende jaren de ontwikkeling in het aantal aanmeldingen te registreren (onderscheid tussen advies en schuldregeling).

Argumenten:

Op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is de gemeente verplicht uiterlijk op 1 juli 2016 een beleidsplan vast te stellen.

Uit cijfers van Welzijn Oudewater blijkt dat inwoners steeds vaker vragen stellen over financiën en rondkomen. Investeren in voorlichting en advies is gewenst.

Uit gesprekken en bijeenkomsten met ketenpartners en vroegsignalerende partijen blijkt de bereidheid om lokaal de problematiek aan te pakken. Diverse organisaties hebben bereidheid getoond om mee te denken met concrete invulling van het beleid om schuldenproblematiek vroegtijdig te bespreken, inwoners de juiste weg te wijzen zodat problematische schulden voorkomen worden.

Kanttekeningen:

In de jaren 2016 – 2020 investeren we in nulde- en eerstelijnszorg, veelal uitgevoerd door onze ketenpartners. Voor de financiering van deze activiteiten zijn zij – deels – afhankelijk van de financiering door de gemeente via de reguliere subsidierelatie. Op dit moment is nog geen inschatting te maken om welke bedragen dit gaat. Na vaststelling van het beleidsplan maken we een uitvoeringsprogramma waarin we samen met ketenpartners concrete activiteiten invullen per beleidsdoel. We financieren activiteiten die een inhoudelijke bijdrage leveren aan dit beleid. Deze kunnen we financieren uit de reserve Sociaal Domein.

Op de kortere termijn kan dit beleid leiden tot een toename van aanmeldingen bij schuldhulpverlening omdat we door voorlichting en actieve signalering van de problematiek meer aandacht genereren voor het onderwerp. De kans bestaat dat dit extra inspanningen van PlanGroep vraagt, waardoor de kosten tijdelijk zullen toenemen. Dit risico wordt aangemeld in het kader van risicomangement en het weerstandsvermogen en daarmee opgenomen in het overzicht van domeinrisico's

Financiën:

De reguliere kosten van schuldhulpverlening bedragen € 24.000 per jaar (uitvoering schuldhulpverlening Plangroep € 20.000 per jaar, subsidie aan SchuldHulpMaatje € 4.000 per jaar). Incidenteel is er voor vier jaar (2016 – 2020) € 34.000 nodig ten behoeve van preventieve schuldhulpverlening. Dekking hiervoor is aanwezig binnen het reguliere budget voor de uitvoering van Schuldhulpverlening.

Uitvoering:

Na vaststelling van het beleidsplan wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit doet de gemeente samen met ketenpartners die betrokken waren bij het opstellen van het beleidsplan. Hierin vertalen we de beleidslijnen naar concrete activiteiten voor gemeente en ketenpartners. Het raadsbesluit zal op de voorgeschreven wijze gepubliceerd worden.

Communicatie:

Na vaststelling van het nieuwe beleidsplan wordt een persbericht verzonden. Hierin vragen we nadrukkelijk aandacht voor het in samenspraak vormgeven van het uitvoeringsprogramma.

Samenhang met eerdere besluitvorming:

Integraal beleidsplan sociaal domein 2015-2016 (lbi-id: DCS.003348)

Bijlagen:

Document: beleidsplan Schuldhulpverlening 2016 – 2020 'Samen doen!' (corsanummer: 16i.01460)

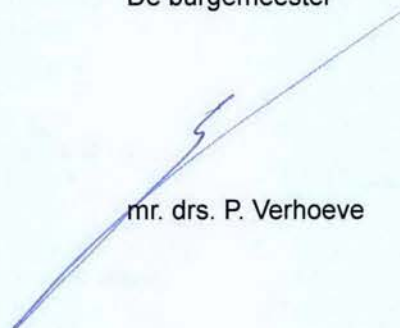
De indiener: college van burgemeester en wethouders

De secretaris

De burgemeester

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and horizontal strokes.

mr. P.E. Holtrigter

A handwritten signature in blue ink, consisting of a single, long, sweeping diagonal stroke.

mr. drs. P. Verhoeve

Beleidsplan Schuldhulpverlening 2016-2020

Samen doen!

Voorwoord

Wie maakt het niet mee? Een rekening die je niet op tijd betaalt, een aanmaning volgt. Je betaalt alsnog en dat is het einde. Maar er zijn ook mensen die dit dagelijks of wekelijks meemaken. Ook in Oudewater. Sommige mensen steken dan hun kop in het zand. Er zijn ook mensen die jongleren met hun financiën, om vervolgens de rekening te kunnen betalen die op dat moment het belangrijkste is. Totdat ook dat niet meer mogelijk is. In beide gevallen worden rekeningen op een bepaald moment niet meer betaald. Er ontstaat angst en de post wordt niet meer geopend. Hulp wordt vaak uit schaamte niet gezocht. Vooral in Oudewater. De gemeenschap is klein, mensen weten snel veel van elkaar en vooral bij dit onderwerp houden mensen het graag bij zichzelf. Mensen die dit overkomt leven in stress. Het beïnvloedt hun vermogen om helder na te kunnen denken over hun financiën, maar ook over andere zaken zoals hun relatie, opvoeden of werk. Uit onderzoek is gebleken dat de meeste mensen dit doorgaans vijf jaar vol houden, totdat ze – noodgedwongen – op zoek gaan naar hulp. De schulden zijn dan hoog opgelopen. Daarnaast is er nog een groep mensen die zelfs dan geen hulp zoekt. Zij lopen het risico dak- en thuisloos te worden.

In Nederland heeft één op de vijf huishoudens te maken met risicovolle schulden of problematische schulden. In 2012 was dit nog één op de zes huishoudens. Dit blijkt uit het onderzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 'Huishoudens in de Rode Cijfers 2015'¹. Ook in Oudewater is dit merkbaar. De laatste jaren komen er steeds meer zorgvragen bij Welzijn Oudewater binnen die betrekking hebben op financiën en rondkomen. De maatschappelijke hulpvragen gaan steeds meer over schuldenproblematiek. Mensen met lage inkomens zijn één van de risicogroepen, omdat ze weinig spaargeld hebben om financiële tegenslagen op te vangen. Maar ook mensen met hogere inkomens kunnen met schulden te maken krijgen. *Life-events* als echtscheiding, werkloosheid en ziekte hangen vaak samen met het ontstaan van schulden. Het kan lastig zijn om het uitgavenpatroon snel aan te passen aan de nieuwe inkomenssituatie. Tot slot zijn er ook kwetsbare mensen die kampen met analfabetisme, een laag IQ, anderstaligen of mensen die andere problemen hebben waardoor zij niet in staat zijn om goed voor hun financiën te zorgen.

Als deze mensen dan eenmaal aankloppen voor hulp zijn de problemen groot, de schulden hoog en de hulp – het regelen van een schuldregeling – kost meer inspanning. In een schuldregeling zitten, betekent drie jaar rondkomen van een minimuminkomen. Dit is zwaar en een situatie die voorkomen had kunnen worden als inwoners eerder hun problemen onderkend of gemeld hadden. De schuldhulpverlening voor Oudewater is goed geregeld, daarom ligt de komende vier jaar onze focus op taboedoorbreking en preventie; het bespreekbaar maken van het onderwerp, het eerder bereiken van inwoners. Dit doen we samen. Met de lokale samenleving een hulpaanbod faciliteren dat voor iedereen bekend en toegankelijk is en ook past bij de vraag die de inwoner op dat moment heeft. Samen doen! Dat is onze ambitie. In dit beleidsplan staat beschreven hoe wij dat willen bereiken.

Ad de Regt
Wethouder gemeente Oudewater

¹ Huishoudens in de rode cijfers 2015. Panteia, in opdracht van ministerie van SZW (2015).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Schuldhelpverlening is een wettelijke taak voor gemeenten. Op basis van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening is de gemeente verplicht uiterlijk 1 juli 2016 een beleidsplan vast te stellen. Dit plan sluit aan bij c.q. gaat uit van dezelfde uitgangspunten als het Integraal Beleidsplan Sociaal Domein zoals de raad deze in oktober 2014 heeft vastgesteld. Samengevat streven we naar een verschuiving van tweedelijnszorg naar eerste en liefst nuldelijns zorg, waarbij de inwoner zoveel mogelijk zelf de regie voert over het eigen leven en waar inwoners initiatief nemen om zorg te dragen voor elkaar. Helaas zijn schulden een kwetsbaar onderwerp. Er is veel schaamte onder de inwoners die in de financiële problemen raken om dit openlijk kenbaar te maken en met elkaar te bespreken. Het is dus een uitdaging om deze inwoners te bereiken en hen op weg te helpen. In dit plan vindt u de visie en de doelen om dit te bereiken.

Dit beleidsplan beschrijft in globale bewoordingen hoe we de doelen gaan bereiken. Als het beleidsplan is vastgesteld gaan we met elkaar de concrete activiteiten nader invullen. We maken dan in samenspraak met onze ketenpartners en vroegsignalerende partijen een uitvoeringsprogramma met concrete acties.

1.2 Aanpak opstellen beleidsplan

De gemeente Oudewater vindt het belangrijk dat beleid aansluit bij de leefwereld van inwoners en de initiatieven die al in de lokale samenleving aanwezig zijn. Beleid bedenken we niet achter het bureau, maar in samenspraak met betrokkenen. We hebben daarom bijeenkomsten georganiseerd met ketenpartners (2015) en signaleerders (2016) waarin we het thema hebben uitgediept (zie bijlage A). Uit deze bijeenkomsten zijn wensen, behoeften en constatering gekomen:

Wensen gericht op de inwoner:

- Inwoners moeten snel anoniem hulp kunnen zoeken.
- Inwoners houden zoveel mogelijk zelf de regie, zodat zij hun zelfstandigheid behouden.
- Er is behoefte aan budgetcoaches/ een financieel maatje om gezond financieel gedrag te bevorderen.
- Er is behoefte aan een website met hulpaanbod van de gemeente en haar ketenpartners bij vragen over financiën.
- Er is behoefte aan hulp bij het invullen van formulieren (een formulierenbrigade).
- Bij elke hulpvraag moet voor iedereen duidelijk zijn waar de regie ligt; bij voorkeur bij de inwoner. Maar als die het niet zelf kan, voert iemand anders de regie.
- Creëer ontmoeting tussen mensen die met dezelfde problematiek te maken hebben. Zij kunnen ervaringen uitwisselen en goede ideeën met elkaar delen. Het is belangrijk hierbij aan te sluiten bij bestaande initiatieven en vindplaatsen.

Behoeften van ketenpartners, signaleerders en inwoners:

- Behoeft aan een routekaart schuldhelpverlening per doelgroep (jongeren, inwoners met psychische problemen, inwoners met een verstandelijke beperking, gezinnen, ouderen) voor

hulpverleners die antwoord geeft op de vraag: wat is in dit geval de aangewezen route om passende hulp te bieden?

- Inwoners mogen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. Professionals en vrijwilligers organiseren de hulp voor inwoners met financiële problemen gezamenlijk. Er wordt samengewerkt of samen een hulpaanbod ontwikkeld.
- Vroegsignalerende partijen, zoals scholen, worden voorgelicht over hulp die mogelijk is bij financiële problemen en die de gemeente en haar ketenpartners kan bieden.
- Aandacht voor financiële opvoeding bij jongeren.
- Werken aan gedragsverandering zodat mensen zelfstandig weer met hun financiën kunnen omgaan. Hiervoor kunnen budgetcoaches ingeschakeld worden.

Constateringen:

- Een positieve voorlichtingscampagne over wat is gezond financieel gedrag kan het taboe rond het onderwerp doorbreken.
- Life-events - ingrijpende verandering in het persoonlijk leven zoals echtscheiding of ontslag - kunnen leiden tot een schuldensituatie als niet tijdig inzicht en grip ontstaat op de financiën.
- Welzijn Oudewater is HET portaal als de inwoner het niet zelf kan, of er meer nodig is dan wat één hulpverlener kan bieden.
- Achter de voordeur komen is belangrijk, maar de privacy van inwoners moet gewaarborgd blijven.

Deze uitkomsten verwerken wij in onze beleidsvisie en doelen.

1.3 Financiën, soorten schulden in Oudewater

Hoewel dit beleidsplan als onderwerp “schulphulpverlening” heeft, benaderen we het onderwerp breder. Om schulden te voorkomen, helpt het namelijk als inwoners – van kinds af aan – ook “opgevoed” worden als het gaat om omgaan met geld. Enerzijds moet er bewustzijn zijn dat het beheren van je financiën niet alleen belangrijk is, maar ook leuk kan zijn. Iets om trots op te zijn als je je zaakjes goed geregeld hebt. De voldoening die je ervaart als je iets koopt waarvoor je eerst gespaard hebt. Anderzijds moeten inwoners in staat worden gesteld om hier vaardigheden in op te doen. Beide zaken tezamen is namelijk hét eerste wat een inwoner in preventief opzicht kan doen. Van een schuld of schulden hoeft dan nog geen sprake te zijn.

Is er wel sprake van een schuld, dan hoeft er nog geen risico of probleem te zijn. Vele huishoudens in Nederland hebben schulden: een hypotheek, een autolening. Allemaal geen probleem, zolang de vaste lasten en rekeningen betaald kunnen worden en de schuld(en) worden afgelost. De problemen ontstaan zodra schulden risicovol of problematisch zijn geworden.

Schulden zijn risicovol, zodra een inwoner meerdere kredieten naast elkaar heeft, (regelmatig) betalingsachterstanden heeft op incidenteel te betalen rekeningen of nog erger, op zijn vaste lasten. Met enig jongleren kan er nog wel afgelost worden op de schulden. Schulden zijn problematisch als ook het aflossen van de schuld niet meer lukt. Betalingsachterstanden lopen op, aanmaningen worden opgevolgd door eisende incassobureaus en deurwaarders en uiteindelijk schuldeisers die beslag laten leggen op het loon of inkomen van een inwoner. Veel Nederlanders worden zich pas in dit laatste stadium bewust dat hulp nodig is. Opvallend is dat vervolgens veel mensen die hulp niet zoeken.

2 Visie, doelen en beoogde effecten

Inwoners benutten de eigen kracht en die van het sociaal netwerk. Zo bouwen we de lokale kracht in de Oudewaterse samenleving uit. Een samenleving waarin we elkaar helpen waar nodig en we ons inzetten in de eigen buurt.

We willen inwoners in hun kracht zetten, zodat zij en hun naasten zelf de regie over hun leven kunnen voeren. Ook het beheren van de financiën hoort daarbij. Dat vraagt twee dingen van de inwoner: bewustzijn dat geld niet alleen iets is dat binnenkomt en er – ongemerkt - weer uitgaat én gezond financieel gedrag: vaardigheden om inzicht in de financiën te krijgen en uitgaven te doen die passen binnen de begroting.

In het integraal beleidsplan sociaal domein staat onze visie op de transformatie van het sociaal domein². De transformatieagenda voor het sociaal domein biedt de kaders, uitgangspunten en doelstellingen³. Deze trekken we door naar het gebied van schuldhulpverlening. We focussen op het voorkomen van problematische schuldenproblematiek, sluiten aan bij de leefwereld van onze inwoners en werken lokaal samen met vrijwilligers, ketenpartners en vroegsignalerende partijen. Dit bevordert een consequente en integrale benadering van het sociale domein. Dus ook hier geldt dat:

- Inwoners kunnen erop rekenen dat hun situatie is bekeken vanuit een overzicht op meerdere leefgebieden.
- Er gewerkt wordt volgens het principe 1 huishouden, 1 plan, 1 sociaal coach.
- Inwoners met een zo beperkt mogelijk aantal instanties van doen hebben.
- Inwoners slechts eenmalig hun gegevens hoeven te verstrekken.

We verwachten:

- Van inwoners én hun naaste omgeving zelfregie en samenredzaamheid.
- Een samenleving waarin inwoners initiatief nemen om andere inwoners te helpen.
- Dat inwoners naar vermogen meedoen.

We erkennen:

- De rechten en plichten van inwoners. Rechten op voorzieningen als het nodig is en de plicht om te zorgen voor jezelf en je naaste.
- De mogelijkheden van mensen om actief en betrokken te zijn bij anderen, bijvoorbeeld als mantelzorger of als vrijwilliger.
- De mate van wederkerigheid die mogelijk is bij het ontvangen van een voorziening.

We verwachten dat inwoners naar vermogen en draagkracht meedoen in de maatschappij. Het voorkomen en integraal aanpakken van financiële problemen draagt hieraan bij.

Doelen

De komende beleidsperiode willen we het volgende bereiken:

² Integraal beleidsplan sociaal domein 2015 – 2016 (pagina 6).

³ Gesprek met de raad in het Forum Samenleving over kaders, uitgangspunten en doelstellingen die input zijn voor de transformatie-agenda. Ambtelijke presentatie transformatie-agenda in het Forum Samenleving, 29 februari 2016.

1. *We leveren via communicatie een bijdrage om het onderwerp 'omgaan met geld' uit de taboesfeer te halen*

Onze ambitie is dat inwoners met hun financiën en vragen daarover met elkaar spreken en aan de slag gaan.

Vanuit preventief beleid geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Het is belangrijk dat als er een disbalans in de financiën dreigt te ontstaan inwoners zich hiervan bewust worden en vervolgens actie ondernemen, informatie gaan zoeken. Het helpt als er in de omgeving over het onderwerp gesproken wordt. Dat het sociaal netwerk, de buurt of mensen van de sport- of muziekvereniging betrokken is en signaleert. Het signaleren van mogelijke schuldenproblematiek kan de gemeente niet alleen. Het onderwerp bespreekbaar maken is een taak van ons allen.

2. *We bereiken meer inwoners in een vroeg stadium*

Onze ambitie is dat meer inwoners bekend zijn met de voorzieningen van de gemeente en haar ketenpartners om schulden te voorkomen.

De gemeente zoekt de samenwerking op met ketenpartners, private en publieke partijen en inwoners om inwoners te informeren over hulp bij schulden. We investeren in duidelijke communicatie richting de inwoners.

3. *We werken lokaal samen bij het voorkomen en aanpakken van schulden*

Onze ambitie is dat alle organisaties in Oudewater weten wie met welke financiële hulpvraag waar terecht kan.

Elke financiële hulpvraag is anders. De één heeft genoeg aan een website die tips geeft om je financiën op orde te brengen. Een ander zit zwaar in de schulden en heeft professionele schuldhulpverlening die de gemeente levert nodig. Wat de vraag ook is; organisaties (bijvoorbeeld scholen, kerken, werkgevers, banken, etc.) vinden het antwoord op de vraag wat passende hulp is op dat moment. Dit vinden zij op de website van (Welzijn) Oudewater of zij zoeken contact met Stadsteam Oudewater⁴.

4. *We versterken de integrale schuldhulpverlening*

We versterken de integrale aanpak door samen met onze ketenpartners te werken aan financiële zelfredzaamheid van inwoners met schulden.

We versterken de financiële zelfredzaamheid van inwoners in een schuldentraject door de samenwerking met schuldhulpmaatjes te versterken. We verkennen de mogelijkheid om budgetcoaching – door vrijwilligers of via een ketenpartner – als dienst toe te voegen. We houden

⁴ Stadsteam Oudewater uit hoofde van Stichting Welzijn Oudewater.

door nazorg langer vinger aan de pols. Hierdoor houden inwoners eigen regie en kunnen zij na het traject zelfstandig verder.

Beoogde effecten

Het beoogde effect voor de inwoners is: inwoners hebben of krijgen zelf de regie over hun financiën. Zij zijn zelfredzaam op dit gebied en weten hoe zij financiële problemen kunnen voorkomen. Inwoners die het niet zelf kunnen, weten waar zij hulp kunnen zoeken of krijgen hierbij hulp.

Dit meten wij via onderzoek naar het gebruik van de dienstverlening van het Stadsteam Oudewater en of inwoners zich hierdoor geholpen voelen.

In de jaren 2016 – 2020 investeren we in voorlichting, communicatie en lokale samenwerking zodat we meer inwoners met beginnende schuldenproblematiek bereiken en op weg helpen om zelf en met hun netwerk beginnende schulden op te lossen. Op de langere termijn (over 4 jaar) is het beoogde effect dat er in Oudewater minder inwoners met problematische schulden zijn. Wij gaan dit meten door de komende jaren de ontwikkeling in het aantal aanmeldingen te registreren (onderscheid tussen advies en schuldregeling).

3 Hoe: van doelstelling naar beleidslijnen

Hieronder beschrijven we per doelstelling hoe we dit gaan bereiken. We beschrijven dit in globale bewoordingen. Als het beleidsplan is vastgesteld gaan we met elkaar de concrete activiteiten nader invullen. We maken samen met de uitvoerend medewerker van schuldhulpverlening, het Stadsteam van Stadsteam Oudewater, onze ketenpartners en vroegsignalerende partijen een uitvoeringsprogramma met concrete acties en de gedetailleerde financiële uitwerking.

3.1 We leveren via communicatie een bijdrage om het onderwerp ‘omgaan met geld’ uit de taboesfeer te halen

We hanteren drie beleidslijnen.

Lijn 1: Voorlichting en communicatie

We faciliteren het gesprek over gezond financieel gedrag door op verschillende manieren aandacht voor het onderwerp te vragen. Dit kan door concrete tips over budgetteren en ervaringen en verhalen van inwoners te verspreiden via de website van Stadsteam Oudewater, via flyers en in regionale bladen. De toon is positief, de boodschap herkenbaar voor alle inwoners van Oudewater. Het inzetten van ervaringsdeskundigheid is helpend. We onderzoeken hoe we dit in de communicatie-uitingen een plek geven. Ook onderzoeken we de mogelijkheid voor inwoners om anoniem hulp te zoeken door bijvoorbeeld anonieme casussen in te brengen bij Stadsteam Oudewater.

Lijn 2: Maatje dichtbij

Inwoners met vragen over financiën moeten snel deskundig antwoord krijgen, dichtbij. SchuldHulpMaatje biedt deze laagdrempelige hulp. We zetten de samenwerking met SchuldHulpMaatje voort. We streven ernaar dat SchuldHulpMaatje meer inwoners helpt met financiële vragen en lichtere schuldenproblematiek, zodat zwaardere schuldenproblematiek voorkomen wordt. We onderzoeken of we budgetcoaching als dienst kunnen toevoegen.

Lijn 3: Jongeren

Omgaan met geld is voor veel jongeren een belangrijk onderwerp. Het aanleren van gezond financieel gedrag op jonge leeftijd kan ernstiger problematiek in de toekomst voorkomen. Financiële planning, goed omgaan met status, reclame en verleidingen is hierbij belangrijk. We zien het als onze taak om samen met scholen in de omgeving en consultants van het Stadsteam Oudewater bewustwording rond geld te stimuleren bij deze doelgroep. We sluiten aan bij al bestaande initiatieven op scholen in de omgeving en lokale initiatieven voor jongeren (bij verenigingen, kerken, maatschappelijk werk, etc.).

3.2 We bereiken meer inwoners in een vroeg stadium

We hanteren drie beleidslijnen.

Lijn 1: Inwoners en vroegsignaleerders weten de weg

We investeren in duidelijke communicatie richting inwoners en vroegsignaleerders over hulp bij schulden. Op de websites van de gemeente, Stadsteam Oudewater en haar ketenpartners is duidelijk welke inwoner met welke hulpvraag waar terecht kan. Ook kan de informatie via flyers verspreid worden en op vindplaatsen (o.a. huisartsen, apotheken, verenigingen) worden neergelegd. De vroegsignalerende partijen (o.a. scholen, kerken, werkgevers) hebben tijdens de voorbereidingen voor dit plan al aangegeven grote behoefte te hebben aan een routekaart schuldhulpverlening per doelgroep (jongeren, psychische problemen, verstandelijk beperkt, gezinnen, ouderen) die antwoord geeft op de vraag: wat is in dit geval de aangewezen route om passende hulp te bieden?

Lijn 2: Er-op-af uitbreiden

Woningbouwvereniging Oudewater legt na twee maanden huurachterstand een huisbezoek af. Mocht er naar aanleiding van dit bezoek blijken dat er een zorgvraag is of dat er hulp nodig is om de financiën weer op orde te krijgen wordt samen met het Stadsteam Oudewater een tweede gezamenlijk huisbezoek afgelegd. De gezamenlijke huisbezoeken werken preventief: schulden worden direct aangepakt, er wordt overzicht verkregen over financiën en de administratie. Op basis van een evaluatie van deze aanpak, bepalen we of het zinvol is om deze aanpak uit te breiden, zoals bij betalingsachterstanden bij de gemeentelijke zorgverzekering, gemeentelijke belastingen en de energieleverancier. Uitgangspunt hierbij is dat de schuldeiser meegaat, zodat de privacy van inwoners zoveel mogelijk gerespecteerd wordt.

Lijn 3: Life-events

Life-events zoals scheiding, ontslag en ziekte vormen belangrijke factoren bij het ontstaan van schulden⁵. Het kan lastig zijn om het uitgavenpatroon aan te passen aan de nieuwe inkomenssituatie. Inwoners die een life-event meemaken zijn vaak nog niet in beeld bij de gemeente, maar komen daar misschien wel terecht wanneer er financiële problemen ontstaan. Preventie-activiteiten direct na een life-event kunnen deze instroom voorkomen. Uit onderzoek blijkt dat mensen na een life-event

⁵ Huishoudens in de rode cijfers (2015). Panteia. In opdracht van het ministerie van SZW.

ontvankelijk zijn voor informatie⁶. Mensen gaan sowieso op zoek naar informatie bijvoorbeeld bij UWV over het aanvragen van een uitkering, bij de advocaat of hypotheekverstrekker over verkoop huis/afwikkeling scheiding. Het is een goed moment om dan bewustzijn te creëren over financiën: 'hoe gaat mijn inkomen er straks uitzien?' 'Wat worden mijn nieuwe vaste lasten?'

In de komende beleidsperiode gaan we contact leggen met organisaties die bij inwoners in beeld komen bij een life-event en bespreken wat zij bereid zijn op dit gebied te doen. Dit is een diverse groep organisaties, zoals UWV, echtscheidingsadvocaten, banken, hypotheekverstrekkers, en huisartsen. We kijken hiervoor naar initiatieven die in andere gemeenten tot succes hebben geleid. Maar ook familie, vrienden en kennissen kunnen hier een rol in spelen door dit te constateren en iemands bewustzijn aan te wakkeren.

3.3 We bereiken betere lokale samenwerking bij het voorkomen en aanpakken van schulden.

De gemeente, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers van diverse organisaties zetten zich in om financiële problemen bij inwoners te voorkomen en aan te pakken. Om problemen tijdig te onderkennen en adequaat op te lossen is samenwerking tussen deze organisaties nodig. Om goed samen te werken moet je elkaar kennen en weten welke hulpvraag waar opgepakt kan worden. We ontwikkelen een routekaart waarin we per niveau van schuldenproblematiek het aanbod van gemeente en ketenpartners beschrijven. Basis voor de kaart vormt tabel 1.

Tabel 1: Soorten ondersteuning bij financiën aan inwoners, naar zwaarte

Zwaarte	Niveau van hulp	Omschrijving
Licht	0	Bewustwording, voorlichtingscampagne, online informatie van Stadsteam Oudewater, Nibud, Wijzer in Geldzaken, FermWerk over minimaregelingen.
Medium	1	Hulp bij thuisadministratie vrijwilligers en lichte schuldenproblematiek, SchuldHulpMaatje, Voedselbank, Vluchtelingensteunpunt Groene Hart, Kerken.
Actief	1	Hulp van professionals in het voorveld schuldhulpverlening: maatschappelijk werk, adviesgesprek schuldhulpverlening, consultants woningbouwvereniging.
Sterk	2	Schuldregeling door schuldhulpverlening Oudewater (Plangroep), WSNP.

3.4 We versterken de integrale schuldhulpverlening

In Oudewater voert Plangroep de Schuldhulpverlening uit in nauwe samenwerking met het stadsteam van Stadsteam Oudewater en vrijwilligers van SchuldHulpMaatje. Conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening zit er nooit meer dan vier weken tussen het moment van aanmelden en een eerste gesprek. Plangroep voert de minnelijke schuldregeling uit en onderhandelt met schuldeisers. SchuldHulpMaatje speelt een belangrijke rol in het voortraject, de stabilisatiefase. De vrijwilligers van SchuldHulpMaatje helpen bij de administratie en het opstellen van een financieel en

⁶ Schuldpreventiewijzer (2011). N. Jungmann.

schuldenoverzicht. De consultants van het Stadsteam Oudewater werken samen met de schuldhulpverlener van Plangroep aan gedragsverandering en het integraal aanpakken van de problematiek.

Op 15 maart 2016 zitten er 20 cliënten in een schuldhulpverleningstraject bij Plangroep. De gemiddelde schuldenlast bedraagt € 30.000 en het gemiddelde aantal schuldeisers is 16. De cliënten kampen met multiproblematiek. Op 31 december 2015 waren er 23 lopende hulpvragen bij SchuldHulpMaatje Oudewater⁷.

Tijdens een schuldhulpverleningstraject spant Plangroep en ketenpartners zich in om inwoners aan te sporen en gemotiveerd te houden om mee te werken aan hun hulptraject en de schuldenproblematiek integraal aan te pakken.

Op een aantal punten willen we de integrale schuldhulpverlening versterken.

We hanteren drie beleidslijnen:

Lijn 1: Aanmelden dichtbij

Inwoners kunnen zich op het stadskantoor van Oudewater melden en een intake gesprek voeren met Plangroep of consultants van het Stadsteam. Deze werkwijze wordt positief ervaren. Omdat schuldhulpverleners en consultants van het Stadsteam in hetzelfde gebouw zitten kunnen er snel verbindingen gelegd worden. We gaan deze werkwijze continueren.

Lijn 2: Financiële zelfredzaamheid vergroten om terugval te voorkomen

Sommige inwoners zijn in de schuldenproblematiek gekomen omdat zij gedrag of vaardigheden missen om het zelf te kunnen. Daarom gaan we aandacht besteden aan het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van deze inwoners. Samen met Stadsteam Oudewater, Plangroep en SchuldHulpMaatje gaan we in gesprek wat voor mogelijkheden hiervoor zijn en wie wat gaat doen.

Lijn 3: Nazorg versterken

Na het traject houden we vinger aan de pols om terugval te voorkomen. Ook voor klanten die uitsluitend een adviesgesprek hebben gehad bieden we nazorg, een check hoe het nu gaat met de financiën, of er nog hulp gewenst is. Die hulp kan – afhankelijk van de zwaarte van de benodigde hulp - door iemand uit de omgeving, een vrijwilliger of gemeente geboden worden.

4 Financiën

Het streven om een verschuiving van tweedelijns zorg naar eerstelijns en nuldelijns zorg te realiseren is in het belang van de inwoner. Het scheelt veel zorgen en stress als inwoners bewust en vaardig hun financiën beheren. De verwachting is dat dit op de langere termijn kosten bespaart in de tweedelijnszorg, namelijk de inspanningen van Plangroep. Maar om dat mogelijk te maken, moet er nu eerst extra geïnvesteerd worden. De kosten gaan voor de baat uit.

⁷ Jaarverslag 2015 SchuldHulpMaatje Oudewater. Pagina 3.

Op dit moment is het nog niet mogelijk om in te schatten of en hoeveel onze ketenpartners gaan vragen aan extra subsidie om eventuele uitbreiding of nieuwe taken uit te voeren. De gesprekken hierover vinden plaats in het reguliere subsidieverleningstraject. Eventuele kosten worden gedekt vanuit de reserve sociaal domein.

De reguliere kosten van schuldhulpverlening bedragen € 24.000 per jaar (uitvoering schuldhulpverlening Plangroep € 20.000 per jaar, subsidie aan SchuldHulpMaatje € 4.000 per jaar). Incidenteel is er voor vier jaar (2016 – 2020) € 34.000 nodig ten behoeve van preventieve schuldhulpverlening (tabel 2). Met dit beleidsplan wordt hier invulling aan gegeven. Dekking hiervoor is aanwezig in het reguliere budget voor de uitvoering van Schuldhulpverlening (6614700142230).

Tabel 2: Extra benodigde middelen per activiteit per jaar

Dienstverlening	Extra benodigde middelen (van juli tot juli)			
	2016-2017	2017-2018	2018- 2019	2019-2020
Voorlichting & communicatie: (voorlichtingsmateriaal ontwerpen, life-events aanpak, routekaart hulpverlening per doelgroep)	€ 8.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Website Stadsteam aanpassen.	= budget Stadsteam Oudewater			
SchuldHulpMaatje: uitbreiding van aantal trajecten in voortraject schuldhulpverlening	= budget SchuldHulpMaatje			
Voorlichting Jongeren	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
Er-op-af uitbreiden (eventueel)	= budget Stadsteam Oudewater			
Aanmelden dichtbij: staande praktijk handhaven	= regulier budget Plangroep Oudewater			
Financiële zelfredzaamheid vergroten: cursus ontwikkelen	= budget Stadsteam Oudewater en/of budget Plangroep Oudewater. Nader te bepalen.			
Uitbreiding nazorg: 0,25 FTE Plangroep voor de periode juli 2016-2017. Daarna overdracht naar vrijwilliger (enkele	€ 9.000	= budget Stadsteam Oudewater	= budget Stadsteam Oudewater	= budget Stadsteam Oudewater

coördinatie-uren)				
Totaal benodigd budget	€ 19.000	€ 5.000	€ 5.000	€5.000

5 Beleidskalender

We willen de middelen om nieuwe plannen uit te voeren zorgvuldig inzetten en kiezen daarom voor een gefaseerde uitvoering. Dit biedt de mogelijkheid om plannen vorm te geven, te evalueren en bij te sturen. Tabel 4 laat de activiteiten per doelstelling zien. Dit vormt de basis voor het te ontwikkelen uitvoeringsprogramma.

Tabel 3: Beleidskalender: fasering van de activiteiten per doelstelling

Activiteiten	Periode van vormgeven / uitvoering
Schrijven uitvoeringsprogramma	1-7-2016 – 1-10-2016
Voorlichting & communicatie	
Communicatie-materiaal ontwikkelen	1-10-2016 – 1-7-2020
Website aanpassen	1-10-2016 – 1-7-2018
Voorlichting jongeren	Vanaf 1-1-2017: jaarlijks
Vroegsignalering	
Voorlichting aan vroegsignaleerders	1-10-2016 – 1-7-2018
Er-op-af uitbreiden (eventueel)	1-10-2016 – 1-7-2018
Life-events: aanpak opstarten	1-10-2017 – 1-7-2018
Lokale samenwerking versterken: routekaart	
Routekaart ontwikkelen	1-10-2016 – 1-7-2017
Versterken integrale hulpverlening	
Versterken financiële zelfredzaamheid: cursus ontwikkelen	1-10-2017 – 1-7-2020
Nazorg versterken	1-10-2018 – 1-7-2020

Bijlage A: Bijeenkomsten over schuldenproblematiek

19 maart 2015: Bijeenkomst financiële ondersteuning gemeente Oudewater

Bijeenkomst waar maatschappelijke organisaties, ketenpartners en professionals van de gemeente Oudewater kennis maakten met elkaars activiteiten op het gebied van armoedebestrijding en schulden(preventie)hulp. Met deelnemers is gesproken over de ondersteuning die men biedt, hoe de samenwerking verloopt, waar belemmeringen zitten en wat ideeën zijn om meer preventief te werken.

Deelnemende organisaties:

- Voedselbank
- Diaconie PGO
- Hervormde gemeente Hekendorp
- SchuldHulpMaatje Oudewater
- Stadsteam Oudewater
- Woningbouwvereniging Oudewater
- Vluchtelingen Steunpunt Groene Hart
- Plangroep (uitvoering schuldhulpverlening)
- FermWerk
- Participatieraad
- Gemeente Oudewater (beleidsadviseurs, wethouder)

18 februari 2016: Bijeenkomst schuldenproblematiek in de gemeente Oudewater

Samen met vroegsignalerende partijen ideeën vormen om mensen met financiële problemen in een vroeg stadium te bereiken en te ondersteunen. Uitwisselen van ervaringen over het signaleren en bespreekbaar maken van schuldenproblematiek. Brainstorm over hoe meer inwoners vroegtijdig te bereiken.

Deelnemende organisaties:

- Mariaschool
- Politie
- Voedselbank
- Protestantse gemeente Oudewater
- SchuldHulpMaatje Oudewater
- Stadsteam Oudewater
- Woningbouwvereniging Oudewater
- Vluchtelingen Steunpunt Groene Hart
- Plangroep (uitvoering schuldhulpverlening)
- Gemeente Oudewater (beleidsadviseurs, wethouder)
- Raadsleden